

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ФИЛОСОФИИ И ПОЛИТОЛОГИИ
FACULTY OF PHILOSOPHY AND POLITICAL SCIENCE

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 6-8 сәуір 2021 жыл

2-том

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2021 года

Том 2

MATERIALS

International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 6-8, 2021

Volume 2

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ
ФАКУЛЬТЕТ ФИЛОСОФИИ И ПОЛИТОЛОГИИ

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 6-8 сәуір 2021 жыл

2-том

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2021 года

Том 2

MATERIALS

International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMİ»

Almaty, Kazakhstan, April 6-8, 2021

Volume 2

Председатель редакционной коллегии:

Масалимова А.Р. – доктор философских наук, профессор, декан факультета философии и политологии

Заместители председателя редакционной коллегии:

Аликбаева М.Б. – заместитель декана по научно-инновационной работе и международным связям

Абдирайымова Г.С. – заведующая кафедрой социологии и социальной работы

Алгожаева Н.С. – заведующая кафедрой педагогики и образовательного менеджмента

Курманалиева А.Д. – заведующая кафедрой религиоведения и культурологии

Кұранбек Ә.А. – заведующий кафедрой философии

Мадалиева З.Б. – заведующая кафедрой общей и прикладной психологии

Насимова Г.О. – заведующая кафедрой политологии и политических технологий

Материалы международной научной конференции студентов и молодых учёных «Фараби әлемі», Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2021 г. Том 2. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 554 с.

ISBN 978-601-04-5268-8

В сборнике представлены доклады, выступления, тезисы участников международной научной конференции студентов и молодых учёных «Фараби әлемі», организованной Советом молодых учёных, преподавателями, магистрантами и докторантами факультета философии и политологии.

В работе конференции приняли участие молодые учёные из разных вузов Казахстана и зарубежных стран. В данном сборнике содержатся статьи и тезисы по актуальным проблемам философии, социологии, культурологии, социальной работы, религиоведения, психологии и педагогики.

Статьи изданы в авторской редакции.

зертханалық зерттеулер жүргізу үшін материалдар алу, катетерлерді және басқа да медициналық бұйымдарды пайдалануға көмек көрсету сынды процедуралар жатады.

Сонымен қатар, тірек-қимыл аппараты бұзылған балалармен жұмыс жүргізу барысында әлеуметтік қызметкер баларды бағыттау және түсіндірме жұмыстарымен де айналысады. Оларға:

– тірек-қимыл аппараты бұзылған балаларды оңалтудың жеке бағдарламаларына сәйкес санаторлық-курорттық емдеуді, техникалық көмекші құралдармен, міндетті гигиеналық құралдармен қамтамасыз етуге жәрдемдесу;

– балаларды техникалық көмекші және міндетті гигиеналық құралдарды пайдалануға оқыту;

– тірек-қимыл аппараты бұзылған балаларды оңалтудың жеке бағдарламаларына сәйкес протездік-ортопедиялық және т.б. протезі көмегін алуға жәрдемдесу;

– әлеуметтік-медициналық мәселелер бойынша, оның ішінде жасына қарай бейімдеу мәселелері бойынша консультация беру;

– бейінді мамандардың, оның ішінде денсаулық сақтау ұйымдарынан медициналық консультация беруіне жәрдемдесу;

– денсаулық сақтау ұйымдарына емдеуге жатқызуға және алып жүруге жәрдемдесу.

Европа мемлекеттерінде тірек-қимыл аппараты бұзылған балалармен жұмыс жүргізуде амбулаториялық әлеуметтік қызметкерлер мыналарды ұсынуға дайын:

– ата-ананың немесе тірек-қимыл аппараты бұзылған баланың жағдайын жақсарту мақсатында емдеу әдістерін жақсы түсінуге көмектесетін қолдау және білім беру;

– ата-ананың немесе тірек-қимыл аппараты бұзылған баланың эмоционалды және әлеуметтік салдарын, жағдайы мен оларды шешу жолдарын түсінуге көмектесу;

– дәрігерге барудың көп бөлігін жасауға көмектесу үшін дәрігермен, хирургпен және денсаулық сақтау тобының басқа мүшелерімен жақсы қарым-қатынас жасау туралы кеңестер беру;

– сақтандыру бойынша оқыту және көмек көрсету, үйде көмек көрсету және көлік қызметтерін пайдалануға көмек беру;

– психикалық денсаулықты қорғау жөніндегі қызметтерді қоса алғанда, мемлекеттік бағдарламалар мен қоғамдық ресурстардың бағыттарын түсіндіру;

– ауырсыну мен стресске және нақты қолдау мен білім беру бағдарламаларына арналған жолдамаларды алуға көмек көрсету [5].

Қорыта келе, әлеуметтік қызметкердің тірек-қимыл аппараты бұзылған балалармен жұмыс жүргізуі барысында оның кәсіби білікті маман болуымен қатар кез-келген салада білікті әрі білімді болуы керек екендігі жоғарыда көрсетілген мәліметтерден байқалады. Әлеуметтік қызметкер өз кәсібіннің маманы болу үшін алдымен өзінің кәсіби білімімен қатар, медициналық, құқықтық, психологиялық білімдерді теңдей алып жүруі керек. Әрине этикалық заңдар мен нормаларды біліп, оларды әрдайым өзі ұстанумен қатар, өзгелерге үйретіп жүруі де міндет. Сол кезде ғана қоғамдағы әлсіз және қорғаулы талап ететін тұлғаларға тиісті әлеуметтік көмек көрсете алады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросы, 2021 ж. [онлайн]: <https://bala.stat.gov.kz/kz/pervichnaya-zabolevaemost-detej-v-vozraste-0-14-let-po-osnovnym-grupparam-boleznej/>
2. World Health Organization. Guidelines on community-level interventions to manage declines in intrinsic capacity. Geneva: WHO; 2017 [онлайн]: <https://www.who.int/ageing/publications/guidelines-icope/en/>
3. Mansurova G. Sh., Ryabchikov I.V., Maltsev S.V., Zotov N.A. Violations of the musculoskeletal system in school-age children. Ros Vestn Perinatol i Pediatr 2017; 62:(5): 187–191 (in Russ). DOI: 10.21508/1027–4065–2017–62–5–187–191
4. «Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы» Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 13-сәуірдегі Заңының 23, 24-баптары
5. «Арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы» Қазақстан Республикасының 2008 жылғы 29-желтоқсандағы Заңы

ӨНІРЛЕРДІ ДАМУДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАРЫ ІШКІ КӨШІ-ҚОНДЫ РЕТТЕУДІҢ ҚҰРАЛЫ РЕТİNДЕ

Азнабакиева М.А.

Әлеуметтану, 1 курс докторанты

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

Ғылыми жетекшісі: Ph.D, доцент Беймиева А.С.

Қазақ ұлттық Қыздар педагогикалық университеті

Аңдатпа: Мақалада Қазақстан Республикасында қабылданып отырған өңірлерді дамытуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың ішкі көші-қон процесін реттеу құралы ретіндегі ролі қарастырылады. Өңірлерді дамытуға бағытталған негізгі мемлекеттік бағдарламалар, оларды жүзеге асыру нәтижелері сипатталады.

Түйін сөздер: ішкі көші-қон, өңірлерді дамыту, мемлекеттік бағдарлама.

Көші-қон – экономикалық, әлеуметтік, демографиялық, өндірістік, экологиялық және басқа факторлар әсер ететін күрделі процесс. Мемлекеттің ішіндегі көші-қонды халықтың осы мемлекеттің аталған бағыттағы өзгерістеріне жаппай жауап беру әдістерінің бірі деп қарастыруға болады.

Қазіргі күні Қазақстандағы ішкі көші-қон процесі республиканың әлеуметтік, саяси, экономикалық, демографиялық жағдайын елеулі өзгеріске ұшыратуда. Қазақстанда қалалық және ауылдық жерлердің өзара көші-қон алмасуы, әсіресе «ауыл-қала» бағытында, ауыл тұрғындарының санының күрт төмендеуіне әкеле жатыр. «ҚазАқпарат» агенттігінің Ұлттық статистика бюросына сілтеме жасай отырып хабарлауы бойынша 2020 жылдың 1 қарашасында Қазақстандағы қала тұрғындарының саны 59%-ға жеткен [1], бұл көрсеткіш 2013 жылы – 54,9% болса [2,3], 2009 жылы 54,1% құраған [3], көріп отырғанымыздай қала тұрғындарының саны аталған жылдары 4,9% артқан. Бұл үрдіс өз кезегінде Қазақстанның бір аймақтарының дамып, келесі аймақтарының құлдырауына себеп болып отыр. Қазақстандағы ішкі көші-қон масштабының осындай күрт өсуі экономикалық және әлеуметтік тұрғыдан аймақтардың дифференциаланатындығын көрсетеді. Қазақстандағы ішкі көші-қон үрдістерінің даму тенденциялары мен әсер етуші факторларын анықтау, ішкі көші-қон процесін мемлекет тарапынан реттеу бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі болатындығын көрсетеді. Мақалада Қазақстан Республикасындағы өңірлерді дамытудың мемлекеттік бағдарламаларының ішкі-көші қон процесін реттеудің құралы ретіндегі орнын сипаттау мақсаты қойылған.

Көші-қон ағымдарының мемлекетке де, миграцияланатын халықтың өзіне де пайдасы болуы үшін бұл процесс мемлекет тарапынан реттеліп, мигранттар тарапынан «саналы» шешім болуы керек. Осы орайда ішкі көші-қонды зерттеудің негізгі бағыттары келесі негізгі мәселелерді қамту керек:

- кім көшіп жатыр және неге?
- қайдан көшіп жатыр, ауылдан қалаға немесе керісінше?
- қай бағытқа көшіп жатыр?
- көшу туралы шешім қабылдау процесі қалай қалыптасады?
- бұл процесс уақыт өте келе қалай өзгереді?

Қазақстан Республикасының аймақтарын ажырату және олардың даму деңгейін зерттеу әрқашан күн тәртібінде тұрған мәселе болып табылады. Айтөв Н.А., Аев Ф.М. және Тәжин М.М. 1989 жылы Қазақстан аймақтарына жан-жақты статистикалық және социологиялық зерттеу жүргізуінің нәтижесінде Қазақстан аймақтарын келесідей төрт топқа бөлді:

- 1) әлеуметтік даму деңгейі өте төмен аудандар;
- 2) әлеуметтік даму деңгейі төмен аудандар;
- 3) даму деңгейі орташа аудандар;
- 4) өмір сүрудің жақсы жағдайларымен, әлеуметтік дамудың жоғары деңгейімен сипатталатын аймақтар [4, б. 102]. Көріп отырғанымыздай, зерттеушілер аймақтарды даму деңгейіне байланысты классификациялауды қолданған.

Бүгінгі күні Қазақстанның аймақтарын төмендегі принцип бойынша бөлу қолданылады:

- 1) «бірінші деңгейдегі» қалалар (Нұр-Сұлтан, Алматы, Шымкент және Ақтөбе агломерациялары);
- 2) «екінші деңгейдегі» қалалар (облыс орталықтары, Семей қаласы);
- 3) моно және шағын қалалар;
- 4) ауылдық елді мекендер (шекаралас аймақтарды қоса алғанда).

Бұл классификация даму деңгейі, орналасуы, экономикалық ерекшеліктері, халық саны, территориялық принцип бойынша жасалған. Бұл жердегі шағын қалаларға 50 мың адамға дейінгі халқы бар қалалар жатқызылса, моноқала – дегеніміз өнеркәсіптік өндірістің негізгі бөлігі (20% және одан көп) және еңбекке қабілетті халық бір немесе бірнеше қала құраушы кәсіпорында, әдетте, бірдей профильді және шикізаттық

шоғырланған қала. сонымен бірге қалада болып жатқан барлық экономикалық және әлеуметтік процестерді анықтайтын материалдық бағдар (моноспецификация) [5].

Қазақстан Республикасы сипаттамасын ескермей, мемлекеттің барлық аймақтарының дамыту саясатын ұстанады. Аймақтардың проблемаларын шешу кезінде олардың ерекшеліктері ескеріледі. Бұл бағытта ел аймақтарының әлеуметтік-экономикалық дамуына бағытталған аймақтарды дамытудың мемлекеттік бағдарламалары жұмыс істейді. Бұл бағдарламалардың мәні олардың мақсаттарында көрініс табады: аймақтардың теңгерімді әлеуметтік-экономикалық дамуын қамтамасыз ету; өндірістік және әлеуметтік инфрақұрылымды жетілдіру; халықтың өмір сүру деңгейін көтеру; елдегі демографиялық ахуалды жақсарту; экономиканың, ауыл шаруашылығының басым салаларына инвестицияларды тарту; аймақтың мәдени-тарихи мұрасын сақтау; қоршаған ортаны қорғау.

Мемлекет ауылдағы жағдайды жақсарту үшін мемлекеттік деңгейде де, министрліктер мен ведомстволар деңгейінде де белсенді жұмыс жүргізуде. Аймақтарды дамыту бағытында қабылданып отырғын мемлекеттік бағдарламалардың қолданылу саласы мен бағыты бойынша әр түрлі болып табылады: «2004-2010 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының 22 аумағын дамытудың мемлекеттік бағдарламасы»; «2015 жылға дейінгі Қазақстан Республикасының аумақтық даму стратегиясы»; «Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің 2009-2011 жылдарға арналған стратегиялық жоспары»; «2009-2011 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін тұрақты дамыту жөніндегі шаралар кешені»; «Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің 2002-2010 жылдарға арналған» Ауыл су «бағдарламасы»; «Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің 2008-2010 жылдарға арналған су ресурстарын, жануарлар дүниесін сақтау және ұтымды пайдалану және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар желісін дамыту бағдарламасы», «Өңірлерді дамытудың 2020 жылға дейінгі мемлекеттік бағдарламасы», «Ауыл – ел бесігі», «Дипломмен ауылға», «Нұрлы жол» инфрақұрылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасы».

2015 жылы енгізілген «2015-2019 жылдарға арналған «Нұрлы жол» инфрақұрылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасының» мақсаты – Қазақстанның ұзақ мерзімді экономикалық өсуін қамтамасыз ету үшін хаб қағидаты бойынша тиімді инфрақұрылым құру негізінде елдің макроөңірлерін интеграциялау арқылы бірыңғай экономикалық нарықты қалыптастыру, сондай-ақ сыртқы нарықтардағы жағдайдың нашарлауы жағдайында экономиканың жекелеген салаларын қолдау жөніндегі дағдарысқа қарсы шараларды жүзеге асыру арқылы аймақтардың дамуына оң ықпал ету. Бағдарламаны іске асыру кезеңінде келесі мақсатты индикаторларға қол жеткізу жоспарланған болатын: 2019 жылы ЖІӨ өсуін 2014 жылға қарай 15,7%-ға қамтамасыз ету; 2015-2019 жылдары 395,5 мың адамға жұмыс орындарын құру [6].

Аталған мемлекеттік бағдарламаның бірінші бесжылдығының қорытындысы жақсы және қанағаттанарлық жағдайдағы республикалық маңызы бар жолдардың үлесі 88%, ал жергілікті маңызы 71% жеткізілді. Ұлттық экономика министрлігінің мәліметтері бойынша Мемлекеттік бағдарламаны іске асыру барысында экономикалық өсім 16% деңгейінде қамтамасыз етілді [7]. Қазіргі таңда Қазақстан «Нұрлы жол» мемлекеттік инфрақұрылымды дамыту бағдарламасының келесі бесжылдығын жүзеге асыруға кірісті. ҚР инфрақұрылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған «Нұрлы жол» мемлекеттік бағдарламасы мақсаты – тиімді және бәсекеге қабілетті көлік инфрақұрылымын құру, транзитті және көлік қызметтерін дамыту, технологиялық және институционалдық ортаны жетілдіру арқылы экономикалық өсуге және ел тұрғындарының өмір сүру деңгейін арттыруға жәрдемдесу.

2000 жылы ҚР бірінші президенті Н.Ә. Назарбаевтың бастамасымен құрылған «Дипломмен ауылға» бағдарламасы жас мамандарды білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қамсыздандыру, мәдениет және өнер, мал дәрігері мамандықтары бойынша ауылды аймақтарға өмір сүру мен жұмыс істеу үшін жолдама береді. Бағдарлама шарты бойынша жас маман өз мамандығы бойынша ауылда кем дегенде 3 жыл жұмыс істеуі керек. Мемлекет жас мамандарды тұрғын үймен, жұмыс орнымен қамтамасыз етеді, көтерме жалақы беріледі. «Дипломмен ауылға» бағдарламасы ауылдық елді мекендердегі білікті маман тапшылығының орнын толтыратын бірден-бір жолы. Бұл бағдарлама 2009 жылы қабылданып, 2020 жылдан бастап жаңа серпінмен жалғасын тауып келеді. Президент Қасым-Жомарт Тоқаев бағдарламаны қаржыландыруды 20 миллиард теңгеге жеткізуді тапсырды. Осы бағдарлама аясында жыл сайын 6 мыңға жуық жас маман ауылға жұмыс істеуге жолдама алады.

«Өңірлерді дамытудың 2020 жылға дейінгі мемлекеттік бағдарламасының» іске асыру нәтижелерін қарастырсақ: 4 ірі агломерацияның (Нұр-Сұлтан, Алматы, Ақтөбе және Шымкент қалалары мен оларға іргелес елді мекендерінің) халық саны 1 млн. адамға артты. Моноқалаларда сумен жабдықтау желілерінің тозуы 10%-ға және электр желілерінің тозуы 12%-ға төмендеді. Ауылдарды абаттандыру бойынша 8 мың жоба іске асырылды. 700 мыңға жуық ауыл тұрғындары үшін инфрақұрылым жақсарды. Аталған іс-шараларға барлығы 252 млрд. теңге бөлінді. 2014 жылдан бері инженерлік инфрақұрылымды дамытуға 1,4

трлн теңге бөлінді. 2015 жылдан бастап урбандалу деңгейі 58,2%-ға дейін өсті. Миллион тұрғыны бар қалалар саны 3-ке жетті. Негізгі капиталға салынған инвестициялар 18 ірі қалада 1,5 есе артты.

Осы бағдарламаның келесі кезеңі ретінде 2019 жылдың желтоқсан айында Өңірлерді дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы қабылданды. Бағдарламаның ерекшелігі – осы «орталықтарын» дамыту, оларды басым түрде қаржыландыру болып табылады. Бағдарламаны іске асыру шеңберінде мемлекеттік бағдарламалар, аумақтарды дамыту бағдарламалары, кешенді жоспарлар және стратегиялар синхрондалатын болады. Кешенді іс-шараларды іске асыру есебінен еңбек, қаржы ресурстарының экономикалық шоғырлануына қол жеткізілетін болады [8].

Ауыл тұрғындарының өмір сүру сапасы мен әл-ауқатын жақсарту, ауылдарды тұрақты дамытуға бағытталған келесі бағдарлама – «Ауыл – Ел бесігі» бағдарламасы. Бағдарлама аясында даму әлеуеті бар 3477 ауыл, оның ішінде 1150 тірек елді мекендер, 2327 спутниктік елді мекендердің инфрақұрылымын дамытып, әлеуметтік және мемлекеттік қызметтерге қолжетімділігін қамтамасыз етіп, жалпы өмір сүру деңгейін арттыру мақсатында жұмыстар жасалып жатыр [9].

Аймақтарды дамытуға бағытталған бағдарламалардың оң және теріс әсерлері бар екендігін уақыт көрсететін күрделі процесс. Осы мәселеге байланысты пессимистік көзқараста баға берген М.Б. Асанбаевтың пікірінше, аймақтарды дамытуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың көп жағдайда оң нәтиже бермеуі олардың бір-бірінен оқшауланып жүргізілуінде. Бағдарламаларды жүзеге асыруда мемлекеттік реттеудің көптеген түрлері мен құралдарының алшақтығы Қазақстанның ауылдық аймақтарының жағдайын түбегейлі жақсартуға мүмкіндік бермейтінін және маңызды міндеттердің шеше алмайтынын көруге болады. Нәтижесінде, қабылданған шаралар, әдетте, жартылай іске асады және ауыл шаруашылығының жекелеген салаларын реттеуге бағытталғандығынан, кейде олар ауыл аймақтарына кері әсерін тигізеді, мысалы, Солтүстік Қазақстан облысында 2005 жылдан 2010 жылға дейін ауылдардың саны 48-ге азайғандығын М.Б. Асанбаев өз зерттеуінде көрсеткен [10, б. 22].

Қазақстан Республикасында қабылданған өңірлерді дамытудың мемлекеттік бағдарламалары ішкі көші-қон процесін реттеу құралы. Себебі, бұл бағдарламаларда ішкі көші-қонды реттеу мәселесіне байланысты нақты іс-әрекеттерді жүзеге асыру жоспарланады. «Қазақстан Республикасының ауылдық аймақтарын дамытудың 2004-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы» аясында ауыл шаруашылығын дамыту, экономикалық қызмет аясын кеңейту, инфрақұрылымды дамыту, электрлендіру, ауыл жолдарын салу, жаңғырту және жөндеу, теллекоммуникация және байланыс мәселелері, әлеуметтік инфрақұрылымды дамыту, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелерімен қоса ауыл халқының көші-қонын мемлекеттік реттеу іс-шараларын жүргізу көзделген. Біз бағдарлама нәтижесіне тоқталмай, көші қонды реттеуге бағытталған шараларды қарастырып өтсек:

- ауыл халқының көші-қон ағынының көлемін болжау есептерін жүргізу;
- көші-қон ағындарының оңтайлы сызбаларын әзірлеу;
- ауыл халқын қоныс аударуға ынталандыру жөніндегі шаралар кешенін әзірлеу, мемлекеттік кепілдіктерді, субсидиялар мен өтемақыларды беру;
- мигранттардың қоныс аударуына және оларды жайластыруға арналған қажетті қаржы шығындарын есептеуді жүргізу;
- ҚР көші-қон және демография агенттігі мен оның аумақтық органдарының штатына ауыл халқының ішкі көші-қонын реттеу және талдау мәселелері бойынша қосымша штат бірліктерін енгізу [11]. Аталған шараларды жүзеге асыру нәтижелері жеке зерттеу жұмысының тақырыбы бола алады.

Қорытындылай келсек, Қазақстан Республикасында әр уақытта қабылданып отырған өңірлерді дамытудың мемлекеттік бағдарламаларының ішкі көші-қон процесін реттеуге тигізетін әсерін талдау күрделі мәселе және бұл мәселені шешуге түрлі саладағы мамандар қатысуы керек. Бағдарламалардың оң нәтиже беруі өңірдің табиғи, орналасу, тарихи, мәдени, экономикалық, әлеуметтік, демографиялық ерекшеліктері ескеріле отырып жүзеге асырылуы керек. Бағдарламаларды дайындау барысында жергілікті атқарушы органдармен, жергілікті халықпен тығыз байланыс орнату қажеттілігі бар күрделі процесс.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Численность населения Казахстана составила 18833,1 тысячи человек https://www.inform.kz/ru/chislennost-naseleniya-kazahstana-sostavila-18-mln-833-1-tysyachi-chelovek_a3731267
2. Демографический прогноз Республики Казахстан: основные тренды, вызовы, практические рекомендации. Аналитический доклад. – Астана, 2014, – С. 66.
3. Перепись населения Республики Казахстан 2009 года. Краткие итоги. <https://stat.gov.kz/census/national/2009/general>
4. Валитова З. Х., Есимова А. Б. Регионы Казахстана: опыт исследования // Вестник ПГУ. Серия Гуманитарная. – 2020. – № 1. – С. 101-108.